Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 524/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turpeen korvaamisesta arvokkaalla kuitupuulla voimalaitoksissa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hannu Hoskosen /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 524/2020 vp:

Mihin välittömiin toimiin hallitus ryhtyy, että metsäteollisuuden raaka-ainehuolto pystytään varmistamaan kaikissa olosuhteissa ja että energiantuotannossa huolto- ja toimitusvarmuus varmistetaan ja miten varmistetaan turpeesta valmistettavien uusien tuotteiden valmistus Suomessa, mikä tarjoaa jo nyt erinomaiset mahdollisuudet satojenmiljoonien eurojen vientituloihin nopeasti kasvavilla maailmanmarkkinoilla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Tuoreimpien tilastojen mukaan metsähaketta käytettiin vuonna 2019 Suomessa yhteensä 8,2 milj. m^3, josta 7,6 milj. m^3 käytettiin lämpö- ja voimalaitoksissa ja 0,6 milj. m^3 kotitalouksissa. Metsähakkeen kulutusta tilastoidaan vuosittain ja hakkeen alkuperä jaotellaan neljään eri jakeeseen (hakkuutähteet, pienpuu, kannot ja järeä runkopuu). Järeää runkopuuta käytettiin energiantuotantoon LUKEn vuoden 2019 ennakkotilastojen mukaan noin 0,4 milj.m^3 eli n. 0,8 TWh. Energiantuotannossa käytetty järeä runkopuu on pääsääntöisesti lahovikaista ja pystykuivaa runkopuuta, kuten tukkien lahoja tyviosia. Nämä eivät sovellu korkeamman jalostusarvon tuotteiden tuotantoon. LUKEn tilastojen mukaan järeän runkopuun osuus on ollut viime vuosina noin 0,3-0,4 milj.m^3. Vertailun vuoksi todettakoon, että metsäteollisuus käytti vuonna 2018 yhteensä 73,6 milj. m^3 puuta.

Metsähakkeen käyttömäärä lämpö- ja voimalaitoksissa kasvoi vuoteen 2013 asti, mutta on sen jälkeen pysynyt samalla, noin 7,6 milj. m^3, tasolla jo useita vuosia. Samanaikaisesti kiinteistä puupolttoaineista metsäteollisuuden sivutuote-, jäte- ja kierrätyspuun osuus on kasvanut ja määrä oli esimerkiksi viime vuonna noin 13 milj. m^3. Vastaavasti metsähakkeen hinta on vakiintunut noin 21 €/MWh tasolle. Niin pitkään, kun metsähakkeen hinta pysyy ainespuuta alemmalla tasolla, ei energiantuotantolaitoksilla ole taloudellisesti järkevää käyttää ainespuuta polttoaineena.

Täten vielä on hankala arvioida, ohjautuisiko ainespuuta tulevaisuudessa nykyistä enemmän energiakäyttöön pysyvästi, vaikka painetta biomassan energiakäytön lisäämiselle onkin. Tähän vaikuttavat monet asiat, kuten metsäteollisuustuotteiden globaalin kysynnän kehitys, metsä- ja sahateollisuuden puunkäyttömäärät ja hakkuut, tulevaisuuden logistiset ratkaisut sekä vaihtoehtoisten polttoaineiden ja tuotantoteknologioiden hinnat. Toistaiseksi energiakäyttöön ovat ohjautunut ne

jakeet, joilla ei ole käyttöä metsäteollisuudessa, kuten hakkuutähteet ja nuoren metsän hoitotöissä kerättävät pieniläpimittaiset rangat tai lahovikaiset puut. Ainespuun ohjautuminen energiakäyttöön edellyttäisi sitä, että energiantuotannon maksukyky parantuisi vastaamaan metsäteollisuuden maksukykyä. Mitä enemmän puupolttoaineista maksetaan, sitä parempi on vaihtoehtoisten energiantuotantotapojen suhteellinen kannattavuus.

Hallitusohjelman mukaisesti ja jo edellisellä hallituskaudella on edistetty erilaisia muuhun kuin polttoon perustuvia teknologioita. Erilaiset hukkalämpöihin ja geotermiseen energiaan liittyvät hankkeet ovatkin lisääntyneet viime vuosina nopeasti. Myös verotyöryhmän työstettävänä oleva hallitusohjelman kirjaus kaukolämpöä tuottavien lämpöpumppujen sähköveroluokan alentamisesta tulee vauhdittamaan tätä kehitystä entisestään, ja työryhmä tiedostaa riskin kuitupuun käytön lisääntymisessä energiantuotannossa uusia linjauksia miettiessään.

Myös energiatuen painopistettä on siirretty tavanomaisesta teknologiasta uuteen teknologiaan. Tukilinjauksia tiukentamalla etenkin tavanomaisen teknologian osalta sekä tukiprosentteja alentamalla polttoon perustuvien ratkaisujen tukimäärät ovat oleellisesti vähentyneet viime vuosina. Esimerkiksi vuonna 2014 puupolttoaineisiin perustuvia lämpökeskuksia tuettiin vielä noin 13 miljoonalla eurolla, kun vuonna 2019 vastaava tukimäärä oli noin 1,5 miljoonaa euroa ja koostui lähinnä pienten tai uuden teknologian hankkeiden tukemisesta. Samalla hukkalämpöön perustuvia ratkaisuja tuettiin yhteensä 8 miljoonalla eurolla. Kappalemääräisesti valtaosa hankkeista liittyi aurinkosähkön tukemiseen.

Lisäksi energiatuen valtuusmäärää on kasvatettu viime vuosina merkittävästi. Vuonna 2019 otettiin käyttöön erillinen myöntövaltuus, joka on kohdistettu suurille uuden energiateknologian demonstraatiohankkeille. Tuella voidaan edistää muun muassa suuria hukkalämpöön tai geotermiseen energiaan liittyvä demonstraatiolaitoksia. Vuonna 2020 otettiin käyttöön kivihiilestä ennakollisesti luopuvien tukiohjelma. Tarkoituksena on tukea hankkeita, joiden avulla voidaan luopua kivihiilen energiakäytöstä jo vuonna 2025. Etusijalla ovat hankkeet, joissa hyödynnetään muita kuin polttoon perustuvia teknologioita. Yhteensä energiatuen myöntövaltuus vuodelle 2020 on 130 miljoonaa euroa, jolla voidaan käynnistää arviolta yli 500 miljoonaan euron, pääosin uuteen teknologiaan perustuvat hankkeet.

Virallisten tilastojen valossa ainespuuta ei ole siis vielä viime vuosina ohjautunut energiantuotantoon lämpö- ja voimalaitoksissa merkittäviä määriä, vaan puupolttoaineiden käyttö pohjautuu edelleen pääsääntöisesti metsäteollisuuden sivuvirtojen, kuten mustalipeän, kuoren ja purun käyttöön. Myöskään tällä hetkellä ei ole havaittavissa viitteitä siitä, että päästökaupan vaikutuksesta huolimatta turpeen nostaminen loppuisi kokonaan (vaikka merkittävä osa tuotannosta joudutaankin sulkemaan), sillä hallitus ei ole tehnyt asiasta päätöstä.

Hallitus on hiljattain asettanut turvetyöryhmän pohtimaan polttoturpeen käytön korvaamista korkeamman jalostusasteen tuotteilla, ja Ilomantsiin on rakenteilla Vapon aktiivihiilitehdas. Nykyistä alemmalla turpeen nostamisella pystytään myös takaamaan nykyisenlainen sähkön ja lämmön toimitus- ja huoltovarmuus.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 524/2020 vp

Hallitusohjelman kirjauksia ei ole unohdettu, vaan hallitus tarkkailee tilannetta jatkuvasti ja reagoi, mikäli em. olosuhteet alkavat tilastojen mukaan muuttua merkittävästi ja muutos vaikuttaa jäävän pysyväksi.

Helsingissä 13.7.2020

Elinkeinoministeri Mika Lintilä